

Briselē, 14.7.2021.
COM(2021) 393 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES pierobežas reģioni — Eiropas integrācijas “dzīvās laboratorijas”

1. IEVADS

Kad Eiropas Komisija nāca klajā ar paziņojumu “Izaugsmes un kohēzijas veicināšana ES pierobežas reģionos”¹ (2017. gada paziņojums), neviens nenojauta, ka trīs gadus vēlāk mēs skaidri apzināsimies iekšējās robežas, tiks slēgtas daudzas robežšķērsošanas vietas un ieviesti nepieredzēti pasākumi, kas ierobežos mūsu pārvietošanās brīvību un kavēs pārrobežu dzīvi.

2017. gada paziņojumā tika uzsvērts, ka pierobežas reģioniem ir būtiska nozīme Eiropas integrācijas procesā. Daudzi pierobežas reģionu pārstāvji uzskata savus reģionus par “Eiropas integrācijas laboratorijām”, jo tie ir intensīvas pārrobežu mijiedarbības karstie punkti, kuros daudzi cilvēki ikdienā veic darbības abās robežas pusēs. Tie ir reģioni, kur ir labi saredzamas vienotā tirgus un pārvietošanās brīvības priekšrocības un kur bieži vien tiek pirmo reizi izmēģinātas jaunas Eiropas integrācijas idejas un risinājumi.

2017. gada paziņojumā arī tika uzsvērtas pastāvīgas grūtības, kas ietekmē daudzus pārrobežu dzīves aspektus: pārrobežu sabiedriskā transporta trūkums, sarežģījumi ar prasmju un diplomu atzīšanu, ierobežota publisko pakalpojumu pieejamība tuvumā, kā arī tas, ka bieži nav reālu pārrobežu pārvaldības sistēmu, kuras ļautu kopīgi pārvaldīt kopējos resursus, pārvarēt problēmas un izmantot iespējas. Bieži vien pārrobežu reģionu ieceres ir kavējuši atšķirīgi valstu noteikumi ES tiesiskā regulējuma, piemēram, ES direktīvu, atšķirīgās īstenošanas dēļ.

2020. un 2021. gadā **Covid-19 pandēmija** skaidri parādīja to, cik savstarpēji atkarīgas ir ES dalībvalstis un reģioni. Diemžēl tā dažkārt arī parādīja to, cik trauslas var būt mūsu iekšējās robežas un cik ātri, lai arī īslaicīgi, mēs varam zaudēt atvērtās telpas priekšrocības pārvietošanās brīvības izmantošanai. Daudzās dalībvalstīs daži no pirmajiem īstenotajiem pasākumiem ietvēra iekšējās robežkontroles atjaunošanu un piekļuves savai teritorijai liegšanu kaimiņiem, kuri ierastos apstākļos regulāri šķērso robežas visdažādāko iemeslu dēļ. Šo pasākumu negatīvā ietekme ātri kļuva ļoti pamanāma daudzos pierobežas reģionos². Tie paralizēja pakalpojumu sniegšanu, tostarp veselības aprūpes iestāžu darbu, jo pārrobežu darba ņēmēji nevarēja piekļūt savai darbavietai. Brīvas preču aprites traucējumi kavēja tik nepieciešamā medicīniskā aprīkojuma piegādi. Šīs negatīvās sekas atspoguļojās sabiedrībā — Komisijas 2020. gadā veiktajā sabiedriskajā apspriešanā par robežu radīto šķēršļu pārvarēšanu³ 65 % respondentu norādīja, ka robežu slēgšana veicināja viņos sajūtu, ka robežas ir šķēršļi. Tādēļ nesen pieņemtajā stratēģijā par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu⁴ bez iekšējām robežām ir pienācīgi ņemta vērā Covid-19 pandēmijā gūtā pieredze un atziņas. Turklāt Komisija ir uzsākusi sagatavot Šengenas Robežu kodeksa grozījumus, ar kuriem būtu jānovērš pašreizējā sistēmā konstatētie trūkumi.

Tomēr, pateicoties gadu desmitiem ilgām labām kaimiņattiecībām un konstruktīvai pārrobežu sadarbībai, tika veikti arī ievērojami solidaritātes akti. Dalībvalstis, kuras mazāk skāra ārkārtīgi liels pacientu skaits, kam nepieciešama intensīvā terapija, piedāvāja palīdzību, uzņemot savās iestādēs pacientus no kaimiņvalstīm ar lielākām vajadzībām. Dažos pierobežas reģionos izveidotās pārrobežu struktūras koordinēja reaģēšanu uz krīzi un kalpoja par vērtīgu uzticamas informācijas avotu cilvēkiem, kurus bieži vien mulšināja mainīgie un pretrunīgie noteikumi.

¹ Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam “Izaugsmes un kohēzijas veicināšana ES pierobežas reģionos” (COM(2017) 534 final, 20.9.2017.).

² Sk. “*The effects of Covid-19 induced border closures on cross border regions*”, ISBN 978-92-76-28398-0 un 978-92-76-28400-0.

³ Sabiedriskā apspriešana par robežu radīto šķēršļu pārvarēšanu (2020) pieejama vietnē https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/border-2020/.

⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Stratēģija pilnībā funkcionējošai un noturīgai Šengenas zonai bez iekšējās robežkontroles” (COM(2021) 277, 2.6.2021.).

Turklāt kaimiņvalstu sabiedrībās mēs regulāri varējām novērot vienkāršas cilvēiskas empātijas izpausmes.

Covid-19 solidaritāte pārrobežu reģionos⁵

Lielais reģions (Luksemburga, Beļģija, Francija un Vācija) izveidoja pandēmijas darba grupu nolūkā koordinēt reakciju uz pandēmiju vairākos līmeņos (piemēram, uzraudzīt intensīvās terapijas gultu pieejamību).

Tādas pierobežas pilsētas kā Gerlica (Vācija) un Zgoželeca (Polija) rīkoja kopīgas ārkārtas situāciju mācības (piemēram, par rīcību masveida masalu uzliesmojuma gadījumā) un izmantoja šo pieredzi, lai izveidotu pārrobežu informācijas apmaiņas sistēmu Covid-19 pandēmijas laikā.

Eiropas teritoriālās sadarbības grupa *Bánát Triplex Confinium* (BTC ETSG) apvieno vietējās iestādes, kas atrodas Ungārijas, Rumānijas un Serbijas trīspusējā pierobežas reģionā. ETSG sanāca kopā nolūkā piegādāt steidzami nepieciešamās sejas maskas un roku dezinfekcijas līdzekļus no Ungārijas ETSG iesaistītajām 37 Rumānijas iestādēm.

Uz Austrijas un Itālijas robežas Dienvidtiroles reģions nosūtīja aizsardzības līdzekļus Bolcāno un Trento autonomajām provincēm; Tiroles reģiona Insbrukas, Hallas un Lincas pilsētas slimnīcas rūpējās par itāļu pacientiem, kuriem bija nepieciešama intensīvā terapija.

Eiropas Komisija steidzami reaģēja savu juridisko pilnvaru robežās, ātri atverot “zaļos koridorus” būtisku preču tranzītam un pieņemot divus vadlīniju dokumentus par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos⁶ un ārkārtas palīdzību pārrobežu veselības aprūpē⁷.

Turklāt, pamatojoties uz Komisijas priekšlikumu, Padomes Ieteikumā (ES) 2020/1475⁸ un to grozošajā Ieteikumā (ES) 2021/119⁹ tika noteikta koordinēta pieeja brīvas pārvietošanās ierobežošanai sakarā ar Covid-19 pandēmiju. Grozošajā ieteikumā ir izklāstīti īpaši noteikumi pierobežas apgabalu iedzīvotājiem, kuri bieži šķērso robežu, lai dotos uz darbu, apmeklētu skolu, saņemtu medicīnisko palīdzību vai aprūpētu ģimeni. Šādiem cilvēkiem nebūtu jāliek ievērot karantīnu, kad tie šķērso robežas būtisku iemeslu dēļ. Turklāt gadījumos, kad šādos reģionos tiek ieviestas testa veikšanas prasības pārrobežu ceļošanai, testēšanas biežumam vajadzētu būt samērīgam. Ja epidemioloģiskā situācija abās robežas pusēs ir līdzīga, saistībā ar ceļošanu nebūtu jāpiemēro prasība veikt testu.

Taču krīze parādīja, ka pierobežas apgabalu noturības pakāpe lielā mērā ir atkarīga no institucionālās struktūras un no sagatavotības līmeņa, ko bieži vien izstrādā un pieņem valsts līmenī. Šāda situācija ir pelnījusi turpmāku apsvēršanu.

Šā iemesla dēļ šis ziņojums ir strukturēts divās iedaļās. Pirmkārt, tajā ir aplūkots progress, kas panākts, īstenojot 2017. gada paziņojuma rīcības plānā paziņotās darbības. Otrkārt, pamatojoties uz analītisko darbu un apspriedēm ar ieinteresētajām personām un Covid-19 krīzes laikā gūtajām atziņām, ziņojumā ir pārskatīts 2017. gada rīcības plāns nolūkā palielināt tā efektivitāti un pielāgot to jaunajai realitātei. Netiek ierosinātas jaunas darbības, taču Eiropas Komisija izvērtē, kā var izmantot 2021.–2027. gada daudzgadu finanšu shēmas iniciatīvas un programmas, lai

⁵ <https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/covid19-stories.aspx#cooperation>.

⁶ Komisijas paziņojums “Vadlīnijas par nodarbināto brīvas pārvietošanās īstenošanu Covid-19 uzliesmojuma laikā” (OV C 102I, 30.3.2020., 12. lpp.).

⁷ Vadlīnijas par ES ārkārtas palīdzību pārrobežu sadarbībā ar Covid-19 krīzi saistītās veselības aprūpes jomā (COM(2020) 2153 final, 3.4.2020.).

⁸ Padomes Ieteikums (ES) 2020/1475 (2020. gada 13. oktobris) par koordinētu pieeju brīvas pārvietošanās ierobežošanai sakarā ar Covid-19 pandēmiju (OV L 337, 14.10.2020., 3. lpp.).

⁹ Padomes Ieteikums (ES) 2021/119 (2021. gada 1. februāris), ar ko groza Ieteikumu (ES) 2020/1475 par koordinētu pieeju brīvas pārvietošanās ierobežošanai sakarā ar Covid-19 pandēmiju (OV L 36I, 2.2.2021., 1. lpp.).

stimulētu to pierobežas apgabalu atvēršanu, uz kuru ekonomiku krīzei ir bijusi īpaši nopietna nelabvēlīga ietekme. Ziņojumā aplūkotas arī ES ārējās robežas ar tādām kaimiņvalstīm, ar kurām ir panākta vienošanās par to virzību uz pievienošanos Eiropas Savienībai.

2. RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANA — GALVENIE SASNIEGUMI

Robežu kontaktpunkta koordinētā 2017. gada 10 punktu rīcības plāna īstenošanas darbs ir norisinājies mazliet ilgāk nekā trīs gadus. Detalizēts katras darbības novērtējums ir sniegts šā ziņojuma nobeigumā iekļautajā tabulā. 2020. gada sabiedriskajā apspriešanā, kas tika veikta nolūkā izprast šo darbību ietekmi un pašreizējo situāciju pārrobežu reģionos, tika iegūtas 453 atbildes, kuras izmantotas šā ziņojuma sagatavošanā.

Vairākiem iznākumiem ir īpaša nozīme, tādēļ tie ir atsevišķi aplūkoti turpmāk. Tie ir bijuši nozīmīgi vairākos veidos: daži ir snieguši ieguldījumu labākā izpratnē par pastāvīgajām grūtībām, ar kurām sastopas pierobežas reģionos dzīvojošie, citi radīja jaunu impulsu kopīgu pārrobežu iniciatīvu attīstīšanai. Kopumā šīs atbildes sniedza pozitīvu ieguldījumu ziņojumā.

1. Uzlabota rīkkopa pārrobežu mijiedarbībai

2018. gadā Komisija pieņēma tiesību akta priekšlikumu par Eiropas mehānismu juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai (*ECBM*) nolūkā piedāvāt juridisku instrumentu, kas ļauj rast praktiskus risinājumus, lai pārvarētu juridiska un administratīva rakstura pārrobežu šķēršļus¹⁰. Lai sāktu darbu nolūkā pārvarēt šos šķēršļus, Komisija 2019. gadā uzsāka inovatīvu iniciatīvu *b-solutions*¹¹, kuras ietvaros pierobežas reģionu publiskām iestādēm tiek sniegts juridisks atbalsts ar mērķi identificēt tādu juridisko un administratīvo šķēršļu pamatcēloni, kas ietekmē pārrobežu mijiedarbību, un izpētīt iespējamu(s) risinājumu(s). Šis ir bijis veiksmīgs process, kura rezultātā ir rasts risinājums 90 problēmgadījumiem. Šie problēmgadījumi ietvēra 27 pārrobežu reģionus 21 dalībvalstī, un šķēršļi galvenokārt bija saistīti ar nodarbinātību, sabiedrisko transportu, veselības aprūpi un institucionālo sadarbību.

Iniciatīvā *b-solutions* galvenās gūtās atziņas norāda, ka:

- 1) risinājumiem jābūt pielāgotiem konkrētajam kontekstam, tomēr bieži var noderēt arī pieredze, kas iegūta, likvidējot līdzīgus šķēršļus citos pierobežas reģionos;
- 2) risinājumu ieviešana parasti ir sarežģīts un ilgstošs process, kas ir iespējams tikai ar daudzlīmeņu lēmējstāžu iesaistīšanos un politisku apņemšanos;
- 3) risinājumu identificēšanai var izmantot plašu rīku klāstu — daži var būt Eiropas līmeņa, savukārt citi var būt jau pieejami valsts līmenī. Taču šo risinājumu ieviešanai bieži ir nepieciešamas izmaiņas tiesiskajā regulējumā.

Kopumā iniciatīvas *b-solutions* panākumi ir saistīti arī ar to, ka šie risinājumi paver ceļu uz ilgāka termiņa vienošanos starp dalībvalstīm un reģioniem nolūkā galīgi likvidēt šķēršļus, kā atspoguļots izcēlumā nākamajā lappusē. Šie izmēģinājuma projekti parāda arī *ECBM* potenciālu. No pirmajiem 43 *b-solutions* problēmgadījumiem 13 gadījumos (30 %) dalībnieki un eksperti skaidri puda uzskatu, ka, ja būtu bijis pieejams tāds ES mēroga juridisks instruments kā *ECBM*, tas būtu palīdzējis novērst atkārtotus robežu radītos šķēršļus¹². *ECBM* joprojām tiek apspriests

¹⁰ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par mehānismu juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai pārrobežu kontekstā (COM(2018) 373 final, 29.5.2018.).

¹¹ <https://www.b-solutionsproject.com/>.

¹² Apkopojums ar plašāku informāciju par pieredzi ir publicēts ar ISBN numuriem 978-92-76-13300-1 un 978-92-76-13302-5.

Padomē, un Eiropas Parlaments 2019. gadā jau ir paudis kopumā pozitīvu nostāju¹³. Komisija joprojām ir pārliecināta par pozitīvajiem ieguvumiem, kurus sniegtu priekšlikums.

Labā prakse: ārkārtas medicīniskie pakalpojumi Francijas un Spānijas pierobežā

Neraugoties uz Eiropā pirmās divu valstu slimnīcas “Hospital de Cerdanya” pastāvēšanu, ārstiem vēl nesen bija liegts reaģēt uz ārkārtas medicīniskām situācijām otrā robežas pusē, jo netika automātiski savstarpēji atzīts viņu ārsta statuss. Kādā 2019. gada *b-solutions* projektā tika noteikts veids, kā šo administratīvo šķērslī pārvarēt. 2020. gadā vietējās atbildīgās iestādes īstenoja attiecīgo risinājumu. Kopš 2021. gada 15. marta Francijas un Spānijas samita pastāv jauna politiska apņemšanās turpināt izstrādāt kopīgu pārrobežu veselības aprūpes sistēmu pārrobežu reģionā.

2. Pārrobežu veselības aprūpes attīstība

Pēdējo pāris gadu laikā veselības aprūpes nozarei ir pievērsta pastiprināta uzmanība. Tā rezultātā ir iegūta daudz labāka izpratne par pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumiem, to pievienoto vērtību (piemēram, piedāvājot uzlabotu piekļuvi pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumiem pacientu tuvumā) un problēmām, ar kurām tie regulāri sastopas (bieži vien saistītas ar ārstēšanās izmaksu atlīdzināšanu). Politikas pasākumi un finansiālais atbalsts, tostarp *Interreg* pārrobežu sadarbības programmās, kuras finansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), kopā palīdz veicināt pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumu attīstību, kas bieži vien var glābt dzīvības (piemēram, nodrošinot pierobežas iedzīvotājiem daudz ātrāku piekļuvi specializētai aprūpei vai neatliekamās palīdzības dienestiem).

Labā prakse: projekts *HealthAcross*

Pēc gadiem ilgas sagatavošanās un sadarbības starp Austriju un Čehiju Austrijas pilsētā Gmindē ir atvērts jauns kopīgs medicīnas centrs, kurā stacionāro un ambulatoro veselības aprūpi var saņemt arī pacienti no Čehijas.

3. Jauni pārrobežu sabiedriskā transporta savienojumi

Papildus juridiskiem šķēršļiem viens no visproblemātiskākajiem sarežģījumiem, ar kuriem sastopas pierobežas reģionos dzīvojošie, ir ierobežota piekļuve sabiedriskajam transportam nokļūšanai uz robežas otrā pusē esošajiem apgabaliem. Pārāk liels skaits pakalpojumu joprojām beidzas pie valsts robežas, un pārāk daudzi administratīvie šķēršļi apgrūtina kopīgas sabiedriskā transporta sistēmas veidošanu. Pēc visaptverošas iztrūkstošo posmu kartēšanas dzelzceļa nozarē un vairāku konkrētu no ES budžeta finansētu projektu īstenošanas šī problēma vairākos pārrobežu reģionos tiek risināta. Dažos pierobežas reģionos ir izveidotas partnerības, kuru mērķis ir kopīgu pakalpojumu izveide, tostarp kustības sarakstu un biļešu tirdzniecības integrēšana. Vēl ir daudz darāmā, taču ir panākts ievērojams progress.

Labā prakse: jauns pārrobežu ritošais sastāvs

Francijas un Vācijas pierobežā *Interreg* programma finansē pārrobežu vilciena prototipa “*Coradia polyvalent*” izstrādi — paredzēts, ka tas kursēs abos reģionālajos dzelzceļa tīklos. Plānots, ka līdz 2024. gadam pāri robežai kursēs 30 šādi vilcieni.

4. Skaidra finansiālā atbalsta sistēma

2021. gada 1. jūlijā stājās spēkā jaunā *Interreg* regula¹⁴, kas atbalstīs pārrobežu sadarbības programmas 2021.–2027. gadā. Tā ietver jaunu īpašu *Interreg* mērķi par labāku sadarbības

¹³ Eiropas Parlamenta 2019. gada 14. februāra normatīvā rezolūcija par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par mehānismu juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai pārrobežu kontekstā (COM(2018) 373 – C8- 0228/2018 – 2018/0198(COD)).

pārvaldību, kas stiprina *Interreg* pārrobežu sadarbības programmu potenciālu (gan pie iekšējām, gan ārējām robežām) nolūkā aktīvi novērst robežu radītos šķēršļus šajos reģionos. Turklāt Eiropas Komisija ir izplatījusi nākamajām programmas iestādēm ievirzes dokumentus robežu jautājumos — tie sagatavoti ar mērķi virzīt dalībvalstis, reģionus un partnervalstis plānošanas procesā, galvenokārt balstoties uz zināšanām, kas iegūtas, īstenojot 2017. gada rīcības plānu. Vienlaikus jaunā ERAF regula¹⁵ stingri mudina dalībvalstis un reģionus izmantot savas valsts un reģionālās ERAF programmas, lai veiktu ieguldījumus pārrobežu iniciatīvās un infrastruktūras projektos. Sinerģijas izmantošana ar ieguldījumiem kaimiņreģionos būtu būtisks solis kohēzijas politikas efektivitātes palielināšanā pierobežas reģionos.

3. TURPMĀKĀ ATTĪSTĪBA

Pārrobežu reģioniem ir nepieciešami pielāgoti risinājumi un politika, kas var maksimāli palielināt to potenciālu, novērst pastāvošos šķēršļus un veicināt to ekonomikas atveseļošanu un noturību. Šādu viedokli puda arī eiropieši 2020. gada sabiedriskajā apspriešanā. Kopā 79 %¹⁶ respondentu norādīja, ka “Eiropas rīcība pierobežas reģionu labā ir svarīga, jo tā palīdz vairogt uzticēšanos starp indivīdiem un organizācijām un parāda, ka valstu tiesiskajā regulējumā bieži netiek ņemtas vērā teritorijas, kas atrodas otrā robežas pusē”. Turklāt 42 % respondentu piekrita, ka pēdējo piecu gadu laikā Eiropas Komisijas īstenotās darbības ir stimulējušas pārrobežu reģionus kā nekad agrāk un ka tās būtu jāturpina. Visbeidzot 65 % respondentu nepiekrita apgalvojumam, ka Komisijas darbības būtu jāierobežo tā, lai Komisija tikai nodrošinātu *Interreg* finansējumu.

Pamatojoties uz atziņām, kas gūtas kopš 2017. gada, tostarp Covid-19 krīzes laikā gūtajām atziņām, jo īpaši attiecībā uz nepieciešamību pēc plašākas un dziļākas institucionālas pārrobežu sadarbības, kā arī uz steidzamajām problēmām, ar kurām sastopas Eiropa un pasaule klimata pārmaiņu jomā, Komisija ierosina pārorientēt darbības **četrās kopās**:

- i. **noturības veidošana, īstenojot padziļinātu institucionālo sadarbību;**
- ii. **plašāks un labāks pārrobežu pakalpojumu klāsts;**
- iii. **dinamiski pārrobežu darba tirgi;**
- iv. **pierobežas reģionu devums Eiropas zaļajam kursam.**

Šajās kopās īstenojamajām darbībām jāsniedz pierobežas reģioniem iespēja pārbaudīt inovatīvus risinājumus pārrobežu kontekstā, lai tie varētu turpināt darboties kā Eiropas integrācijas karstie punkti un laboratorijas. Pārrobežu teritorijas plašai sabiedrībai skaidri parāda un liek apzināties Eiropas integrācijas priekšrocības un trūkumus. Tādēļ Komisijai un dalībvalstīm ir jāsadarbjas ar šiem reģioniem, kopīgi izstrādājot inovatīvas pieejas nolūkā padziļināt to integrāciju un palielināt pārrobežu apmaiņu. Tādējādi pārrobežu reģionos izstrādātās un pārbaudītās pieejas un risinājumus Eiropas integrācijas palielināšanai varētu plašāk izmantot arī citos reģionos.

Inovatīvas darbības pārrobežu reģionu attīstīšanai var īstenot, kad dažādās darba jomās valsts iestādes un citas organizācijas aplūko pārrobežu reģionu kā vienu veselumu, nevis kā teritoriju, ko veido divas atsevišķas daļas. To var panākt, izmantojot jaunus politikas un 2021.–2027. gada plānošanas perioda finanšu instrumentus. Vairākās politikas jomās tiek īstenoti inovatīvi risinājumi, piemēram:

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1059 par īpašiem noteikumiem attiecībā uz Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi (*Interreg*), kas saņem atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un ārējās finansēšanas instrumentiem (OV L 231, 30.6.2021., 94. lpp.).

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1058 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu (OV L 231, 30.6.2021., 60. lpp.).

¹⁶ Atbilžu “pilnībā piekrītu” (57,4 %) un “piekrītu” (21,4 %) kopsomma.

- Eiropas digitālās inovācijas centri (*EDIH*), kā arī pastiprināta sadarbības politika, ko finansē programma “Digitālā Eiropa”¹⁷, var veicināt ciešāku sadarbību starp kaimiņvalstīm un sniegt atbalstu sabiedrisko pakalpojumu un uzņēmumu digitālajai inovācijai pārrobežu reģionos.
- Pārrobežu komerciālās saiknes var uzlabot arī koordinētas administratīvās procedūras publisko iepirkumu jomā. Atvēršanas un noturības mehānisma pamatiniciatīvas “Modernizācija” pārrobežu projekti savienotas valsts pārvaldes jomā varētu padziļināt kaimiņreģionu administrāciju sadarbību. 2014. gada Publiskā iepirkuma direktīvās¹⁸ tika ietverti īpaši noteikumi par neregulāru kopējo iepirkumu un iepirkumu, kurā iesaistītas līgumslēdzējas iestādes no dažādām dalībvalstīm, jo īpaši kopēji tiesību subjekti, tostarp Eiropas teritoriālās sadarbības grupas.
- MVU stratēģija¹⁹ sniedz pierobežas reģioniem pamatu, lai meklētu risinājumus tādiem pārrobežu problēmjautājumiem, ar kuriem saskaras MVU.
- *TEN-T* tīklam paredzētais Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments²⁰ ietver mērķtiecīgas darbības attiecībā uz pārrobežu savienojumiem, lai integrētu transporta tīklus abās robežas pusēs, kā arī digitālās infrastruktūras un pakalpojumus²¹.
- Tiekšanās uz ilgtspēju un pandēmijas ietekme veido jaunu patērētāju paaudzi, kuri meklē iespējas doties brīvdienās tā, lai radītu maz oglekļa emisiju vai nepatērētu plastmasu. Tas piedāvā jaunas iespējas pārrobežu sadarbībai kopīga tūrisma jomā un veidot viedus un ilgtspējīgus tūrisma galamērķus vietējā tīklā.

Plānojot turpmākās norises, Komisija atbalstīs pārrobežu reģionus inovāciju ieviešanā, lai pierobežas kopienām būtu pievilcīgi ne tikai saglabāt pašreizējo stāvokli, bet arī uzplaukt, maksimāli palielinot savu reģionu potenciālu.

Arī jauniešiem ir būtiska nozīme pierobežas reģionu stiprināšanā. Viņu lielo interesi par pārrobežu sadarbību apliecina aktīvā iesaistīšanās *Interreg* brīvprātīgā darba shēmā²², kas tika radīta kopā ar Eiropas Brīvprātīgo dienesta izveidi. Kopš 2019. gada *Interreg* programmās un projektos ir brīvprātīgi piedalījušies vairāk nekā 500 jaunieši. Daži no viņiem bija arī Jaunatnes manifesta sadarbībai līdzautori²³.

Lielāko daļu četrās turpmāk norādītajās kopās izklāstīto aspektu var finansiāli atbalstīt pie visām ES iekšējām un ārējām robežām, izmantojot jauno *Interreg* pārrobežu sadarbības programmu, pirmspievienošanās palīdzības instrumentu (*IPA*) pārrobežu sadarbības jomā un programmas *Interreg Next*. Īpaši šim nolūkam tika izstrādāts jauns mērķis “Labāka sadarbības pārvaldība”, kas tika ieviests *Interreg* regulā. Vismaz 50 no 65 pārrobežu sadarbības programmām, kas 2021.–2027. gadā jāsteno pie ES iekšējām un ārējām robežām, šo mērķi izmantos, lai stiprinātu pārrobežu pārvaldību. Piemēram, programmas varētu paredzēt nelielu projektu fondu izveidi šķēršļu novēršanai vai ieguldījumus kopīgai attīstības stratēģiju vai kopēju telpiskās plānošanas mehānismu izstrādei. Finansiālu atbalstu varētu piešķirt arī kopīgu sabiedrisko pakalpojumu nepieciešamības izpētei vai ieguldījumiem uzticamas pārrobežu statistikas izstrādē, kā nesen ieteica Eiropas Revīzijas palāta²⁴.

¹⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>.

¹⁸ Direktīva 2014/24/ES (38. un 39. pants) un Direktīva 2104/25/ES (39. un 57. pants).

¹⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52020DC0103>.

²⁰ <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility>.

²¹ <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/CEF+Digital+Home>.

²² <https://www.interregyouth.com/>.

²³ https://europa.eu/youth/get-involved/democratic%20participation/manifesto-youth-youth-shape-european-territorial-cooperation_en.

²⁴ <https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=58917>

3.1. Noturības veidošana, īstenojot padziļinātu institucionālo sadarbību

Ikvienu darbību, kas tiek veikta nolūkā atbalstīt pārrobežu reģionus, ir jābalsta, izmantojot stabilus pārvaldības mehānismus, lai nodrošinātu darbības ilgtspēju un ilgmūžību, kā arī rūpētos, lai tā nebūtu atkarīga tikai no individuālas labās gribas. Pastāv daudz iespēju turpināt attīstīt mūsu pārrobežu reģionu kopīgu pārvaldību — no kopīgu sabiedrisko apspriešanu organizēšanas par nākotnes ieguldījumiem līdz kopīgai zemes izmantošanas plānošanai un kopīgiem sabiedriskiem pakalpojumiem, kuru pamatā ir tuvums. 2020. gada sabiedriskajā apspriešanā 56 % respondentu norādīja, ka galvenie šķēršļi, kas saistīti ar likumdošanas procesiem, ir saistīti ar institucionālo sadarbību.

Jau ir pieejami ES sadarbības instrumenti, jo īpaši **Eiropas teritoriālās sadarbības grupas** (ETSG), kam ir stabils tiesiskais regulējums kopīgām iniciatīvām un ieguldījumiem. Pastāvošās 80 ETSG aptver plašu darbību klāstu, tostarp sabiedrisko pakalpojumu pārvaldību. Tomēr, lai pastiprinātu pārrobežu sadarbību, ir nepieciešams ciešāk sadarboties ar valsts iestādēm, kuras atbild par ieviešanu. Komisija strādās kopā ar Reģionu komitejas vadīto ETSG platformu²⁵, lai veicinātu to izmantošanu visā ES. Citi ES budžeta atbalstītie sadarbības veidi, piemēram, Eiropas Universitāšu alianses²⁶ programmas “Erasmus+” ietvaros vai *EDIH*, var izmantot ETSG juridisko instrumentu, lai uzturētu pārrobežu sadarbību, tādējādi paplašinot tās ietekmi ārpus kohēzijas politikas jomas.

Arī Komisijas 2018. gadā ierosinātais **Eiropas mehānisms juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai** (*ECBM*) piedāvā veidus, kā atrisināt pārrobežu reģionu potenciālu, ieviešot tiesisko regulējumu robežu radīto šķēršļu novēršanai. Ja izveidotā sadarbība jau nodrošina šādu sistēmu, *ECBM* sniedz papildu iespējas. Ja nepastāv institucionalizēts mehānisms šķēršļu novēršanai, *ECBM* piedāvā gatavu risinājumu.

Dalībvalstu līmenī pastāvošie oficiālie nolīgumi atvieglo sadarbību, nodrošinot kopīgu, saskaņotu tiesisko regulējumu, kurā darboties. Reģionālajām grupām, piemēram, Beniluksa savienībai vai Ziemeļvalstu Ministru padomei, ir izšķiroša nozīme raitas mijiedarbības sistēmas nodrošināšanā. Divpusējiem nolīgumiem, piemēram, Āhenes līgumam starp Franciju un Vāciju vai Igaunijas un Latvijas starpvaldību komisijai, ir līdzīgi mērķi. Vairāk varētu sasniegt, piemēram, izpētot iespējas kopīgi veikt pārrobežu novērtēšanu, kad tiek izstrādāti jauni tiesību akti vai transponētas Eiropas direktīvas. Noderīgs pamats tam ir teritoriālās ietekmes novērtēšanas rīks, kuru pašlaik izmanto Komisija no savas labāka regulējuma rīkkopas. Divpusējos kontaktos dalībvalstīm būtu jāapsver arī veidi, kā veicināt pārrobežu mijiedarbību, jo īpaši dodot iespēju atkāpties no valsts noteikumiem vai veicinot savstarpēju atzīšanu uz savstarpējo zināšanu, standartu un uzticēšanās pamata.

Komisija ir gatava atbalstīt pārrobežu reģionu stingrāku pārvaldības sistēmu izveidi. To var panākt vairākos veidos, no kuriem daži ir izklāstīti izcēlumā turpmāk. Dalībvalstis un reģioni tiek mudināti piedalīties šajā procesā, jo īpaši izmantojot nākamās paaudzes *Interreg* pārrobežu sadarbības programmas, nolūkā ieguldīt ilgtspējīgās sadarbības sistēmās, kas pielāgotas to īpašajiem apstākļiem.

Darbības

- Komisija paplašinās 2019. gadā ieviesto iniciatīvu *b-solutions*, izvēršot to 2021.–2027. gada plānošanas periodā un ietverot pierobežas reģionus, kuri ir pirmspievienošanās procesā. Rezultāti tiks kopīgi tiešsaistes platformā “Robežu kontaktpunktu tīkls”²⁷ un citos kanālos.

²⁵ <https://portal.cor.europa.eu/egtc/Platform/Pages/welcome.aspx>.

²⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_lv.

²⁷ <https://futurium.ec.europa.eu/en/border-focal-point-network/b-solutions>.

- Lai panāktu lielāku izpratni par **sadarbības pāri robežām radīto pievienoto vērtību**, Komisija izstrādās pašnovērtējuma metodi nolūkā analizēt gan pārrobežu sadarbības intensitāti, gan tās ieguldījumu pierobežas apgabalu Eiropas integrācijā.
- Komisija turpinās atbalstīt **statistikas biroju** darbu, kas saistīts ar pārrobežu datu iegūšanu un analizēšanu pierādījumos balstītas politikas veidošanai, — viena pašlaik norisoša izmēģinājuma projekta mērķis ir noteikt pārrobežu pilsētas un funkcionālās pilsētu teritorijas, lai vidējā termiņā par tām vāktu datus. Tā turpinās atbalstīt Eiropas pārrobežu uzraudzības tīkla veikto darbu²⁸.

3.2. Plašāks un labāks pārrobežu pakalpojumu klāsts

Cilvēki, kas dzīvo pierobežas reģionos, bieži atrodas tālu no savas valsts robežās piedāvātajiem pakalpojumiem un ir digitāli nepietiekami savienoti, vienlaikus atrodoties robežas otrā pusē esošu pakalpojumu tuvumā. Dažos pierobežas reģionos jau pastāv ilglaicīgas sabiedrisko pakalpojumu kopīgošanas vai pat resursu apvienošanas tradīcijas nolūkā piedāvāt tiešos pakalpojumus visiem iedzīvotājiem, kas dzīvo abās valsts robežas pusēs. 2020. gada sabiedriskajā apspriešanā respondenti norādīja, ka galvenais šķērslis pārrobežu sabiedrisko pakalpojumu izmantošanai ir grūtības piekļūt uzticamam sabiedriskajam transportam, un kā otrs nozīmīgākais šķērslis sekoja kopīgu digitālo pakalpojumu trūkums.

Covid-19 pandēmija ir izgaismojusi divus pārrobežu sabiedrisko pakalpojumu aspektus veselības nozarē²⁹. No vienas puses, pēkšņa pārrobežu pārvietošanās ierobežojumu ieviešana liedza gan pacientiem, gan medicīnas darbiniekiem piekļūt veselības aprūpes iestādēm. Paradoksālā kārtā šie ierobežojumi ļoti skaidri parādīja ikdienas pārrobežu plūsmu nozīmi. No otras puses, akūtā nepieciešamība pēc medicīniskajiem pakalpojumiem ir veicinājusi solidaritātes izpausmes pāri robežām un parādījusi, ka pierobežas reģionu noturība pret krīzēm ir atkarīga no savstarpējās sadarbības pāri valstu robežām.

Līdzīgi secinājumi ir izdarīti par piekļuvi izglītībai, kultūrai un atpūtas pakalpojumiem, neaizmirstot par nepieciešamību nodrošināt fizisku piekļuvi pakalpojumiem, izmantojot mazoglekļa transporta sistēmas, piemēram, vilcienus, tramvajus un autobusus. Piemēram, ES Energosistēmas integrācijas stratēģijā³⁰ ir identificēts pastāvīgs elektrotransportlīdzekļu uzlādes pakalpojumu pārrobežu sadarbības trūkums, kas traucē attīstīt videi draudzīgākus transporta pakalpojumus pāri robežām.

Nesen veiktajā pētījumā³¹, kuru finansēja *Interreg* programmas Eiropas Telpiskās plānošanas novērošanas tīkls, tika apkopota informācija par 580 pārrobežu sabiedriskajiem pakalpojumiem pie ES iekšējām robežām. Pašlaik lielākā daļa šo pārrobežu sabiedrisko pakalpojumu ir saistīti ar vides aizsardzību, civilo aizsardzību, katastrofu pārvaldību un transportu. Nākotnes tendences rāda, ka ir gaidāmi jauni pārrobežu sabiedriskie pakalpojumi, jo īpaši telpiskās plānošanas, ekonomikas attīstības, tūrisma un kultūras jomā. Daudzi reģioni pēta iespējas sniegt pārrobežu sabiedriskos pakalpojumus veselības aprūpes un darba tirgus jomā. Pandēmija pievērsa uzmanību arī digitalizācijas nozīmei. Atbalsts pierobežas reģioniem nozīmē nodrošināt, ka digitālie sabiedriskie pakalpojumi pēc noklusējuma ir sadarbībspējīgi un tiem ir pārrobežu raksturs, tie

²⁸ <https://www.bbsr.bund.de/BBSR/EN/research/specialist-articles/spatial-development/eu-council-presidency/network-crossborderdata/main.html>.

²⁹ Sk. “*The effects of COVID-19 induced border closures on cross-border regions*”, ISBN 978-92-76-28397-3 un ISBN 978-92-76-28399-7.

³⁰ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Klimatneitrālas ekonomikas dzinējspēks: ES Energosistēmas integrācijas stratēģija” (COM(2020) 299 final, 8.7.2020.).

³¹ www.espon.eu/cps.

saskan ar Eiropas sadarbības satvarā un ES e-pārvaldes rīcības plānā³² izklāstīto redzējumu un principiem.

Reģionu komiteja (2020. gadā izdotajā atzinumā³³) un Eiropas Parlaments (izmēģinājuma projekta “Integrēta pārrobežu krīzes reaģēšanas iniciatīva (CB-CRII)”³⁴ ietvaros) ir uzsvēruši nepieciešamību nodrošināt spēcīgāku un stabilāku sistēmu pārrobežu sabiedriskajiem pakalpojumiem. Eiropas Komisija pilnībā atbalsta šo mērķi un ierosina īpašas darbības šajā jomā.

Darbības

- Komisija atbalstīs pārrobežu reģionu noturību, jo īpaši **attīstot spēcīgus pārrobežu sabiedriskos pakalpojumus**, tostarp sekmējot digitalizāciju un sadarbību. Divi notiekošie pētījumi (viens sabiedrisko pakalpojumu un otrs sabiedriskā transporta jomā) nodrošinās pamatu labas prakses un risinājumu apmaiņai attiecībā uz regulārajām problēmām. Pārrobežu reģioni varēs piekļūt visaptverošai informācijai **platformā**, kas tiks izveidota saskaņā ar iepriekš minēto Eiropas Parlamenta izmēģinājuma projektu *CB-CRII*.
- Komisija pastiprinās pārrobežu veselības aprūpes jomā jau veiktās darbības:
 1. **Direktīvas par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē izvērtēšana** ar mērķi novērtēt, cik efektīvi tā ir sasniegusi savu mērķi veicināt sabiedrības piekļuvi drošai un kvalitatīvai pārrobežu veselības aprūpei citā ES valstī (īpaši aplūkojot atlikušos juridiskos un administratīvos šķēršļus);
 2. **Programmas “ES – veselībai”** finansēšanas iespējas pārrobežu sadarbībai zināšanu un labas prakses nodošanas jomā;
 3. **Plānotā Eiropas veselības datu telpas izveide** labākai veselības politikas veidošanai nolūkā atbalstīt pierādījumos balstītas regulatīvās darbības un labāku pētniecību un inovāciju veselības jomā, kā arī kopīgu piekļuvi pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumiem³⁵.

3.3. Dinamiski pārrobežu darba tirgi

Daudziem pierobežas reģioniem ir raksturīga sociālekonomiskā asimetrija abās valsts robežas pusēs. Reālu pārrobežu darba tirgu izveide sniedz daudz priekšrocību gan uzņēmumiem, gan darba meklētājiem: darba devējiem ir pieejams lielāks prasmju un kompetenču kopums, savukārt darba meklētājiem — vairāk vakanču. Turklāt tiem MVU, kuri vēlas pārbaudīt kaimiņu tirgus, būs tieša pieeja darba meklētājiem ar potenciāli atšķirīgām valodu zināšanām. Tādējādi robežšķērsošana darba nolūkos var novērst migrācijas sociālās izmaksas, kas citādi varētu izraisīt labi kvalificēta darbspēka aizplūšanu no pierobežas reģioniem.

Taču, lai šāda pieeja būtu veiksmīga, pārrobežu reģioniem būtu jāuztver kā “vienota” teritorija attiecībā uz izglītību un apmācību, prasmēm un kompetencēm, nodarbinātību un piekļuvi sociālajam nodrošinājumam. Pašlaik tā vēl nenotiek — 2020. gada sabiedriskajā apspriešanās respondentu norādīja, ka galvenās grūtības, ar kurām sastopas pārrobežu reģioni izglītības, apmācības un nodarbinātības jomā, ir valodas atšķirības un sarežģījumi ar diplomu, prasmju un kvalifikāciju atzīšanu.

³² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=OJ:C:2021:106:TOC>.

³⁴ <https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/214920/budg2021-doc6-tab-en.pdf>.

³⁵ To finansēs no dažādām ES un valsts līmeņa programmām, piemēram, programmas “ES – veselībai”, programmas “Digitālā Eiropa”, programmas “Apvārsnis Eiropa”, Eiropas Reģionālās attīstības fonda, programmas *InvestEU* un Atveseļošanas un noturības mehānisma.

Turklāt pašlaik apmācības un darba meklējumi ārpus valsts robežas reti tiek veicināti sistemātiski, tādēļ ir grūti maksimāli palielināt plašākā pārrobežu reģionā pieejamā pieprasījuma un piedāvājuma potenciālu. Daži grūtību piemēri³⁶:

- ar kvalifikāciju atzīšanu saistīti šķēršļi, neraugoties uz to, ka pastāv tādi pārredzamības instrumenti kā Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūra un tādi juridiskie instrumenti kā Profesionālo kvalifikāciju direktīva, tostarp informācijas vai zināšanu trūkums par attiecīgajām administratīvajām procedūrām,
- grūtības noteikt pieejamās darbvietas vai sazināties ar potenciālajiem darbiniekiem darba tirgus integrācijas un koordinācijas starp nodarbinātības dienestiem trūkuma dēļ. Ļoti bieži abās robežas pusēs pieejamās brīvās darbvietas netiek publiskotas koordinētā veidā. Šķērslis ir arī digitālo sistēmu sadarbības trūkums,
- valsts nodokļu un piekļuves sociālā nodrošinājuma režīmiem, kā arī piemērojamo tiesību aktu sarežģītība var veicināt īpašas problēmas robežšķērsojošajiem darba ņēmējiem,
- šķēršļi, kas saistīti ar robežšķērsojošo darba ņēmēju tāldarba praksi un kas izriet no sarežģījumiem ar piemērojamo tiesību noteikšanu un ātra un uzticama interneta savienojuma trūkuma lauku apvidu pierobežas apgabalos.

Robežšķērsojošie darba ņēmēji sastopas ar šīm grūtībām, neraugoties uz ievērojamajiem veiktajiem pasākumiem. Piemēram, pieaugoša tāldarba kontekstā Administratīvā komisija sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinācijai³⁷ ir sniegusi norādījumus rast pragmatiskus risinājumus, kas ļautu darba ņēmēju sociālajam nodrošinājumam palikt “ierastās” darba vietas valstī (t. i., parasti tur, kur atrodas uzņēmums).

Ikdienas svārstsatiksmei pāri robežai turp un atpakaļ vajadzētu būt tikpat vienkāršai kā svārstsatiksmei no lielas pilsētas priekšpilsētām. Pastāv skaidra nepieciešamība robežšķērsojošajiem darba ņēmējiem praksē nodrošināt tādas pašas tiesības kā tiem, kuri ik dienas nešķērso valsts robežu darba nolūkos. Gadījumos, kad pastāv pierādījumi, ka robežšķērsojošie darba ņēmēji atrodas nestabilākā situācijā nekā citi darba ņēmēji, būtu jāpārbauda un jāpārskata valsts un reģionālais tiesiskais regulējums. Robežšķērsojošo darba ņēmēju administratīvajām procedūrām jābūt līdzvērtīgām tām procedūrām, ko piemēro valsts kontekstā, lai novērstu nekonsekventas vai nevajadzīgi sarežģītas situācijas. Kā ierosināts, piemēram, Eiropas Padomes Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresā³⁸, dalībvalstīm būtu jāapsver tāda fiskālā politika un nolīgumu noslēgšana, kas nenostāda nevienu reģionu neizdevīgākā pozīcijā.

Eiropas Darba iestāde (ELA) atvieglo darba ņēmēju un darba devēju piekļuvi informācijai par darbaspēka mobilitātes pakalpojumiem. Tā stiprinās sadarbību un pildīs starpnieka lomu starp valsts iestādēm jautājumos, kas saistīti ar darba tiesībām un sociālo drošību. Darba tirgiem būtu jāņemanto eiropeiskāka perspektīva. Komisija izskatīs pārrobežu jautājumus sistemātiskāk, piemēram, lai iegūtu strukturētus un pastāvīgus statistikas datus par robežšķērsošanu darba nolūkos.

Tas pats attiecas uz izglītību, apmācību un prasmēm. Tas nozīmē, ka cilvēkiem var būt piekļuve skolai vai bērnudārzam tajā valstī, kurā tie dzīvo, taču viņiem var nākties saskarties ar administratīvajām procedūrām vai juridiskiem šķēršļiem, lai piekļūtu šādiem pakalpojumiem valstī, kurā viņi strādā. Tas pats ir novērojams attiecībā uz piekļuvi stažēšanās un profesionālās apmācības iespējām. Augstākās izglītības jomā Eiropas Universitāšu aliansēm ar kaimiņvalsts pierobežas reģionu partneriem var būt būtiska nozīme daudzvalodības veicināšanā.

³⁶ Saskaņā ar *b-solutions* iniciatīvā dokumentēto. Sk. “*B-solutions: Solving Border Obstacles – A compendium of 43 cases*” (ISBN 978-92-76-1300-1), 26–31. lpp.

³⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=849&langId=lv>.

³⁸ <https://rm.coe.int/09000016809f79d2>.

Cilvēkiem, kuri dzīvo pārobežu reģionos, vajadzētu būt piekļuvei izglītībai un apmācībai abās robežas pusēs. Mazapdzīvotos reģionos vai tādos reģionos, kas cieš no depopulācijas, koordinēta izglītības un apmācības piedāvājuma iespēju izpētīšana var palīdzēt uzturēt šādus pakalpojumus tur, kur to pastāvēšana ir apdraudēta. Izglītības resursu kopīga izmantošana pierobežas reģionos veicina arī divvalodību, savstarpēju uzticēšanos un kopēju prasmju kopumu — tās visas ir Eiropas integrācijas priekšrocības.

Eiropas Izglītības telpa (EIT)³⁹ rāda, ka ir svarīgi novērst strukturālus šķēršļus mācību un prasmju attīstības jomā. Daļa no šīs iniciatīvas ir Eiropas Universitāšu alianses, kas integrē tādas ieceres kā daudzvalodība, kas būs noderīga nolūkā koordinēt izglītības nodrošināšanu šādos reģionos, taču tās darbības joma ir daudz plašāka.

Eiropas Savienībā jau ir vairāki labi piemēri, kā reģioni nodrošina kopīgus izglītības pakalpojumus vai savstarpēju prasmju un kvalifikāciju atzīšanu, pamatojoties uz zināšanām par otra partnera mācību programmām un uzticēšanos⁴⁰. Ir vajadzīgs vairāk šādu piemēru, un dalībvalstīm būtu jāsadarbojas ar Eiropas Komisiju, lai stiprinātu pierobežas reģionus, palīdzot tiem sniegt pārobežu izglītības piedāvājumus.

Darbības

- **EURES pārobežu partnerības** turpinās veicināt darbaspēka mobilitāti pārobežu reģionos.
- **ELA** turpinās atvieglot **piekļuvi informācijai** un veicinās to noteikumu labāku pārredzamību, kas piemērojami pārobežu mobilajiem darba ņēmējiem.
- Komisija sadarbosies arī ar pētnieku aprindām un reģionālajām darba tirgus novērošanas iestādēm nolūkā **palielināt zināšanas** par problēmām, ar kurām sastopas robežšķērsojošie darba ņēmēji.
- Komisija izveidos strukturētas partnerības ar brīvprātīgajiem pierobežas reģioniem, kuri jau ir atzinuši un pieredzējuši **tirgus piekļuves šķēršļus**, kuri rodas regulatīvo vai administratīvo šķēršļu dēļ, un palīdzēs tiem izstrādāt risinājumus augšupējā vienotā tirgus garā.
- Komisija turpinās veicināt izpratni par **Eiropas kvalifikāciju ietvarstruktūru** un palīdzēs uzlabot īstenošanu pārobežu reģionos, lai atbalstītu izpratni par visu veidu un līmeņu kvalifikācijām, tostarp ārpus augstākās izglītības iestādēm iegūtām, kā arī to pārredzamību, salīdzināmību un atzīšanu.
- Nodokļu jomā Komisija 2020. gada jūlija Rīcības plānā **taisnīgas un vienkāršas nodokļu sistēmas** izveidei, kas atbalsta ekonomikas atveseļošanas stratēģiju⁴¹, paredzēja publicēt paziņojumu, kurā apkopotas ES tiesību aktos pašlaik noteiktās nodokļu maksātāju tiesības, un ieteikumu dalībvalstīm uzlabot to iedzīvotāju situāciju, kuri kā nodokļu maksātāji sastopas ar pārobežu nodokļu šķēršļiem, piemēram, robežšķērsojošo darba ņēmēju situāciju⁴². Mērķis ir uzskaitīt pašreizējās tiesības, pamatojoties uz judikatūru un praksi, lai nodokļu maksātāji un nodokļu iestādes būtu informētas par šīm tiesībām un pienākumiem un tādējādi uzlabotos attiecības starp nodokļu maksātājiem un nodokļu iestādēm.

³⁹ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam (COM(2020) 625 final, 30.9.2020.).

⁴⁰ https://www.benelux.int/files/4815/1721/2154/M20181_FR_.docx.pdf.

⁴¹ COM(2020) 312 final.

⁴² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12627-ES-nodoklu-maksataju-tiesibas-vienkarsotas-proceduras-labakai-nodoklu-saistibu-izpildei-ieteikums- lv>.

3.4. Pierobežas reģionu devums Eiropas zaļajam kursam

Daba un klimats nepazīst cilvēka radītas robežas. Ar klimata pārmaiņām un vidi saistītās problēmas visskaidrāk parāda pārrobežu sadarbības priekšrocības. Eiropas zaļais kurss⁴³ ir ES reakcija uz problēmām, kas saistītas ar klimatu un vidi, un tas ietver rīcību, kuras mērķis ir pastiprināt pārrobežu sadarbību vairākās nozarēs. Dalībvalstu robežas bieži vien sadrumstalo dabiskās teritorijas, padarot to pārvaldību un aizsardzību mazāk efektīvu, jo īpaši, ja tiek piemērots atšķirīgs tiesiskais regulējums. Tas cita starpā ietekmē biodaudzveidību un resursefektivitāti. 2020. gada sabiedriskajā apspriešanā respondenti norādīja, ka viņu galvenās rūpes ir aprītes ekonomika, kopīga dabas parku apsaimniekošana un atjaunīgās enerģijas piegāde un sadale.

ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam⁴⁴ parāda, ka biodaudzveidības aizsardzību nevar piesaistīt tikai valstu robežām. Piemēram, tā prasa ekoloģisko koridoru ierīkošanu nolūkā uzturēt un uzlabot veselīgas ekosistēmas. Lai to panāktu, ir būtiska pārrobežu sadarbība. Tāpat Ūdens pamatdirektīva aicina koordinēt pasākumus, kas aptvertu visu upju baseinu apgabalu, tostarp pāri robežām. Tomēr šāda sadarbība ne vienmēr darbojas optimāli. Saskaņā ar Putnu direktīvu un Dzīvotņu direktīvu, ar kurām izveido *Natura 2000* tīklu, pieņemtiem atšķirīgiem valstu īstenošanas noteikumiem var būt negatīva ietekme uz vides pārvaldību pārrobežu teritorijās. Dažu pierobežas upju gadījumā katrs krasts var tikt apsaimniekots diezgan atšķirīgā veidā atkarībā no tā, vai tas ir noteikts kā *Natura 2000* teritorija. Šādos gadījumos vides aizsardzības pasākumi tiek īstenoti atšķirīgi, un tas var mazināt to efektivitāti. Tas pats attiecas uz daudziem pārrobežu dabas parkiem. Koordinētākai un saskaņotākai *Natura 2000* teritoriju aizsardzībai būtu jānodrošina integrētāki īstenošanas pasākumi. Šajā nolūkā darbā būtu jāiesaista Eiropas pārrobežu juridiskās struktūras, piemēram, ETSG.

Vēl viena joma, kurā ļoti svarīga ir pārrobežu sadarbība, ir katastrofu riska pārvaldības plānošana. Savienības civilās aizsardzības mehānisms⁴⁵ nosaka dalībvalstīm pienākumu regulāri ziņot par prioritārajiem profilakses un sagatavotības pasākumiem attiecībā uz tādiem galvenajiem riskiem, kuriem ir pārrobežu ietekme. Turklāt risku novēršanā, tostarp pāri robežām, svarīgas var būt arī nozaru stratēģijas, piemēram, plūdu riska pārvaldības plāni, meža aizsardzības plāni vai valsts un reģionāla mēroga stratēģijas par pielāgošanos klimata pārmaiņām. Tos atbalsta ES tiesību aktu noteikumi, piemēram, Plūdu direktīvā⁴⁶ ir noteikta nepieciešamība pēc pārrobežu koordinācijas upju baseinos.

Nacionālo enerģētikas un klimata plānu ES mēroga novērtējums⁴⁷ norāda, ka joprojām ir daudz iespēju izmantot pārrobežu reģionālās iniciatīvas enerģētikas nozarē, uzlabojot sadarbību starp dalībvalstīm un izmantojot ES līdzekļus. Tikai dažas valstis plāno labākus atjaunīgās enerģijas izvēršanas un energoefektivitātes pasākumus sadarbībā ar citām. Tāpat novērtējumā tika noteikta nepieciešamība balstīties uz panākumiem regulatīvajā jomā. Ierosinātais Eiropas mehānisms juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai varētu dot ievērojamu ieguldījumu, jo tas veicinātu šādu regulējuma attīstību pārrobežu kontekstā.

⁴³ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas zaļais kurss" (COM(2019) 640 final, 11.12.2019.).

⁴⁴ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam. Atgriezīsim savā dzīvē dabu" (COM(2020) 380 final, 20.5.2020.).

⁴⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums (ES) 2019/420 (2019. gada 13. marts), ar ko groza Lēmumu Nr. 1313/2013/ES par Savienības civilās aizsardzības mehānismu (OV L 77 I, 20.3.2019., 1. lpp.).

⁴⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību (OV L 288, 6.11.2007., 27. lpp.)

⁴⁷ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Nacionālo enerģētikas un klimata plānu ES mēroga novērtējums. Kā sekmēt zaļo pārkārtošanos un veicināt ekonomikas atveseļošanu ar integrētiem enerģētikas un klimata plāniem" (COM(2020) 564 final, 17.9.2020.).

Atjaunojamo energoresursu plašāka izmantošana nozīmē būtiskas paradigmas izmaiņas. Tomēr enerģijas tirgi vēl nedarbojas pāri robežām tik nevainojami, kā vienas valsts teritorijā. Piemēram, pārrobežu elektroenerģijas darījumi bieži vien tiek ierobežoti, jo tiesiskais regulējums nepieļauj zemsprieguma elektroenerģijas apmaiņu pāri robežām. Atjaunojamās enerģijas kopienām var būt nozīmīga loma turpmākā ceļa noteikšanā. Eiropas tiesību aktos jau ir paredzēti nosacījumi tam, lai dalībvalstis to transponējumā iekļautu iespējas šādu kopienu pārrobežu īstenošanai. Tāpat var pastāvēt juridiski šķēršļi kopīgu viedo centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmu ieviešanai pārrobežu aglomerācijās.

- *Interreg* pārrobežu sadarbības programmas projektā “*SEREH* — Emenas–Harenas viedās enerģijas reģions” starp Vāciju un Nīderlandi jau ir sākts darbs pareizajā virzienā. Tas attīsta decentralizētu pārrobežu elektroenerģijas un enerģijas tirgu, un citi pierobežas reģioni varēs izmantot tā secinājumus un ieteikumus.
- Kādā *b-solutions* konsultāciju lietā tika pētīts, kā varētu izmantot pārrobežu (Nīderlande–Beļģija) CO₂ transportēšanu kā rūpniecisko procesu resursu Ziemeļjūras ostā.

ES Energosistēmas integrācijas stratēģijā⁴⁸ tika identificētas jaunas problēmas, kas saistītas ar palielinātu energosistēmas elektrifikāciju, tostarp transporta un rūpniecības jomā. Šo problēmu pārvarēšanā būtiska nozīme būs koordinācijai pierobežas reģionu dalībvalstu starpā. Pilnībā integrēts elektrotīkls tādos apgabalos kā “dvīņu pilsētas”, kas stiepjas pāri valstu robežām, piedāvās būtiskas priekšrocības un papildināmību tādās jomās kā atjaunīgās enerģijas ražošana vai uzglabāšanas risinājumi.

Pierobežas apgabalos atjaunīgās enerģijas attīstību ietekmē arī citas juridiskas vai administratīvas neatbilstības, piemēram, fotoelementu vai vējturbīnu uzstādītāju kvalifikāciju atzīšanas problēmas vai pat atšķirīgi noteikumi par minimālo attālumu starp vējturbīnām un dzīvojamām ēkām.

Dalībvalstīm būtu maksimāli jāizmanto esošās sadarbības iespējas saskaņā ar piemērojamo ES tiesisko regulējumu. Piemēram, pārstrādātā Atjaunojamo energoresursu direktīva (*RED II*) jau paredz kopīgas atbalsta shēmas un atjaunojamās elektroenerģijas atbalsta shēmu atvēršanu ražotājiem, kas atrodas citās dalībvalstīs. Būtu aktīvi jāveicina šo shēmu izmantošana pierobežas reģionos. Pārrobežu funkcionālajās teritorijās, piemēram, “dvīņu pilsētās”, Elektroenerģijas tirgus direktīva⁴⁹ jau ļauj valstu tiesiskajam regulējumam pavērt iespējas iedzīvotāju energokopienų pārrobežu sadarbībai.

Darbības

- Komisija sniegs atbalstu profilaksei un gatavībai novērst riskus, kas ietekmē pārrobežu sadarbību, saskaņā ar **Savienības civilās aizsardzības mehānismu**.
- Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm stimulēs reģionālo un pārrobežu sadarbību un pilnveidos vadlīnijas par **nacionālajām adaptācijas stratēģijām**⁵⁰.
- Komisija apkopos un izplatīs atziņas, kas gūtas izmēģinājuma projektā “Luksemburga pārejas posmā: redzējums par pārrobežu funkcionālo reģionu bez oglekļa emisijām” **Teritoriālās attīstības programmas 2030. gadam** starpvaldību procesa ietvaros un aktīvi piedalīsies tā rezultātu izplatīšanā plašākam pierobežas kopienu lokam.
- Izmantojot **Natura 2000 biogeogrāfisko procesu**⁵¹, Komisija atbalstīs un uzlabos

⁴⁸ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Nacionālo enerģētikas un klimata plānu ES mēroga novērtējums. Kā sekmēt zaļo pārkārtošanos”, “Klimatneitrālas ekonomikas dzinējspēks: ES Energosistēmas integrācijas stratēģija” (COM(2020) 299 final, 8.7.2020.).

⁴⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/944 (2019. gada 5. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un ar ko groza Direktīvu 2012/27/ES (OV L 158, 14.6.2019., 125. lpp.).

⁵⁰ Jaunajā ES Klimatadaptācijas stratēģijā ir iekļauta šī un citas atsauces uz robežām. Sk. Paziņojumu COM(2021) 82 final, 24.2.2021.

Natura 2000 tīkla pārrobežu koordināciju un ieviešanu, kā arī palīdzēs sasniegt ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam mērķus.

- Atbilstīgi **Elektroenerģijas tirgus regulai** reģionālajiem koordinācijas centriem būtu pastāvīgi jāapsver ietekme uz enerģijas tirgiem pierobežas reģionos.
- Komisija izpētīs un attīstīs pārstrādātajā **Atjaunojamo energoresursu direktīvā (RED II)** noteiktās daudzsoļošās iniciatīvas nolūkā palielināt pārrobežu projektu īpatsvaru, ieskaitot hibrīdprojektus, kuri saistīti gan ar atjaunīgo enerģiju, gan ar uzglabāšanu.

⁵¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/seminars_en.htm.

4. NOBEIGUMS

Lai gan pierobežas reģioni bieži vien ir ģeogrāfiski nomaļi un atrodas lauku apvidos, tiem ir augsts ekonomikas izaugsmes potenciāls, ko veicina to kultūras un valodu daudzveidība, papildu konkurences priekšrocības, neskarta daba un mazāk apmeklēti tūrisma galamērķi. To attālumam centra bieži vien var kompensēt ar pārrobežu apmaiņām ar kaimiņiem, sadarbību un kopīgu rīcību. Lai tas notiktu, pierobežas reģioniem jābūt Eiropas integrācijas priekšgalā un pilnībā jāizmanto tā.

Tas, ko Eiropa piedāvā saviem pierobežas reģioniem, simbolizē tās apņemšanos turpināt integrāciju. Vēsture, tostarp pavisam nesenī laiki, rāda, ka neviena valsts nav savrupa. Tādēļ Komisija uzskata, ka ir pienācis laiks stiprināt pārrobežu sadarbību visās jomās, sektoros un nozarēs. Šim viedoklim piekrīt pierobežas ieinteresētās personas, kuras ir paudušas vēlmi pēc lielākas integrācijas, jo īpaši Eiropas pārrobežu reģionu iedzīvotāju aliansē⁵².

Noturības uzlabošanai pārrobežu reģionos ir nepieciešams visu pārvaldes līmeņu atbalsts. Jāpievērš pastiprināta uzmanība to unikālajiem apstākļiem, izmantojot dažādas iniciatīvas, izmēģinājuma projektus vai piemērus, kuros par mērķi vajadzētu noteikt to, ka pierobežas reģioniem tiek dota iespēja izmantot risinājumus, kas darbojas vislabāk abās robežas pusēs. Šiem reģioniem jāpiešķir lielāka brīvība un elastība ideju un risinājumu pārbaudīšanā, un tiem jāspēj aktīvāk piedalīties to izstrādē, jo īpaši projektu un pakalpojumu kopīgā izstrādāšanā, kopīgošanā un kopīgā pārvaldībā visu pierobežas iedzīvotāju labā.

Visbeidzot, Eiropas Komisija uzskata, ka būtu jāpiešķir spēcīgāka balss tiem pārrobežu reģioniem, kas robežojas ar pievienošanās sarunvalstīm, lai sniegtu tiem iespēju ciešāk iesaistīties Eiropas integrācijas procesā. Šajā nolūkā Komisija centīsies iesaistīt šādus reģionus iniciatīvās un darbībās, kas izklāstītas šā ziņojuma iepriekšējās iedaļās. Tas palīdzēs uzlabot pilsoniskās sabiedrības attīstības, efektīvākas vietējās pārvaldības un publiskās pārvaldes, reformu un pārejas uz demokrātiju apstākļus, kā arī veicinās labas kaimiņattiecības un samierināšanu.

⁵² <https://cor.europa.eu/lv/engage/Pages/cross-border-alliance.aspx>.

2017. gada rīcības plāns — 10 darbību īstenošanas progress izklāsts

	Nosaukums	Izpilde
1.	Sadarbības un apmaiņas pastiprināšana	<ul style="list-style-type: none"> • Ir izveidota tiešsaistes platforma apmaiņai ar labu praksi, noderīgu dokumentāciju un notikumiem starp pārrobežu ieinteresētajām personām. Platforma tika pārveidota, un tās darbība tika atsākta 2021. gada janvārī⁵³, iekļaujot tajā jaunu Robežu kontaktpunktu tīkla komunikācijas stratēģiju un virkni mērķorientētu tiešsaistes pasākumu. • Eiropas Komisija sadarbojās ar Reģionu komiteju un citām organizācijām, nosakot Covid-19 izraisītās robežu slēgšanas sekas, un izdeva ziņojumu. • Visā periodā tika atbalstīti izmēģinājuma projekti, kas vērsti uz robežu radīto šķēršļu likvidēšanu (ar zīmola nosaukumu b-solutions⁵⁴). Šis darbs joprojām turpinās pēc pirmajā uzaicinājumā iesniegt piedāvājumus gūtajiem panākumiem (pabeigti un dokumentēti 43 problēmgadījumi⁵⁵, 2021. gadā tiek īstenoti 47 papildu gadījumi).
2.	Likumdošanas procesa uzlabošana	<ul style="list-style-type: none"> • Labāka regulējuma pakete, kas virza Eiropas Komisijas likumdošanas procesu, ietver īpašu instrumentu teritoriālās ietekmes novērtēšanai, tostarp testu par robežu ņemšanu vērā. Kopš tā ieviešanas testu nav bijis iespējams piemērot daudziem tiesību aktu priekšlikumiem un vēl jo mazāk ar Covid-19 pandēmijas iestāšanos, kura prasīja ārkārtas reakciju. • Ar dalībvalstīm ir notikusi vien ierobežota apmaiņa par robežu apsvērumu testu ieviešanu un lielāku koordināciju ES direktīvu transponēšanā. Taču ir sāktas dažas interesantas iniciatīvas. Piemēram, Nīderlande un Beļģija (Flandrija) ir izveidojušas administratīvo darba grupu par robežu radītiem šķēršļiem nolūkā rast risinājumus tiesību aktu nepilnībām pārrobežu infrastruktūras attīstības jomā. Nīderlandes administrācija ir izdevusi arī norāžu dokumentu par ietekmi uz pierobežu — tas paredzēts kā instruments, kas valdībai ļauj izprast jaunas vai mainītas politikas, tiesību aktu un noteikumu ietekmi uz cilvēkiem, uzņēmumiem un pārvaldes iestādēm pierobežas reģionos.
3.	Pārrobežu publiskās pārvaldes iespējamības nodrošināšana	<ul style="list-style-type: none"> • E-pārvaldes rīcības plāns nosaka pamatnosacījumus vienreizējas iesniegšanas principa īstenošanai. Tā <i>pamatelementi</i> sniedz iespēju pierobežas reģionu pašvaldībām ieviest e-pārvaldes risinājumus. Galvenā problēma ir bijusi pierobežas reģioniem raksturīgo elementu noteikšana. • Dažos <i>b-solutions</i> problēmgadījumos ir aplūkota procedūru savietojamība, piemēram, kopīgas nodokļu veidlapas izmantošana.

⁵³ <https://futurium.ec.europa.eu/en/border-focal-point-network>.

⁵⁴ www.b-solutions.eu.

⁵⁵ <https://futurium.ec.europa.eu/en/border-focal-point-network/b-solutions/b-solutions-solving-border-obstacles-compendium-now-accessible>.

		<ul style="list-style-type: none"> • Komisija strādā ar izmēģinājuma projektiem, kas veicina pārrobežu publiskos iepirkumus. • Izmantojot programmu “Digitālā Eiropa”, Komisija atbalsta Eiropas digitālās inovācijas centru ieviešanu nolūkā atbalstīt MVU digitālās inovācijas jomā. Tā virza ideju, ka dažiem no šiem centriem būtu pārrobežu raksturs.
4.	Uzticamas un saprotamas informācijas un palīdzības sniegšana	<ul style="list-style-type: none"> • 2018. gada oktobrī stājās spēkā Regula, ar ko izveido vienotu digitālo vārteju (VDV) nolūkā nodrošināt ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem vienotu piekļuvi informācijai, procedūrām un palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumiem. Procesā tika pilnā mērā ņemta vērā VDV nozīme pierobežas reģionos. Komisija ir sākusi popularizēt VDV pakalpojumus galalietotājiem un izplatītājiem, rīkojot digitālos pasākumus, tostarp pierobežas reģionos. • SOLVIT mērķis ir būt par daļu no VDV pakalpojumiem un sniegt palīdzību cilvēkiem, kuru tiesības ir pārkāpušas citas dalībvalsts publiskās iestādes. Tas ir iedarbīgs instruments, taču visus reģistrētos gadījumus ir sarežģīti meklēt no pārrobežu perspektīvas. Komisija centīsies integrēt dažus meklēšanas atslēgvārdus, kas varētu būt noderīgi robežu kontaktpunktiem. Tomēr sadarbība ar attiecīgajiem dienestiem ir bijusi laba, un informācija vienmēr tiek kopīgota. • Pēc nesaskaņotu un ātri mainīgu robežkontroles pasākumu ieviešanas cīņai ar Covid-19 pandēmijas sekām ir strauji pieaudzis pierobežas reģionu iedzīvotāju vaicājumu skaits dienestam “Tavs Eiropas padomdevējs”. Īpaši negatīvi tikusi ietekmēta darba un ģimenes dzīve.
5.	Atbalsts pārrobežu nodarbinātībai	<ul style="list-style-type: none"> • Pārrobežu nodarbinātības veicināšana un sekmēšana: ES strādā gandrīz divi miljoni pārrobežu darba ņēmēju (tie galvenokārt ir no Francijas, Vācijas un Polijas un galvenokārt strādā Vācijā, Šveicē, Luksemburgā un Austrijā)⁵⁶. Dažas šo valstu robežas aprīkotas tā, lai sniegtu svarīgu informāciju šiem darba ņēmējiem (piemēram, <i>EURES</i> pārrobežu partnerības, tīkls <i>“Infobest”</i>, <i>“Groupement transfrontalier européen”</i>, <i>“Die Grenzgänger”</i>, <i>“GrensInfo”</i> utt.). Tomēr daudzos robežpunktos joprojām nav informācijas pakalpojumu, un tas kavē pārrobežu nodarbinātības potenciālu, piemēram, <i>EURES</i> pārrobežu partnerību pārklājums joprojām ir daļējs. Turklāt darba tirgus integrāciju pārrobežu reģionos kavē abās robežas pusēs iegūtu darba tirgus datu integrācijas trūkums, proti, netiek atbalstītas darbības, kas vērstas uz pārrobežu nodarbinātības veicināšanu. • Norādes saistībā ar Covid-19: Komisija ir izdevusi norādes nolūkā mudināt dalībvalstis atļaut tajās ieceļot pārrobežu darba ņēmējiem. • Dati par pārrobežu nodarbinātību: skatīt turpmāk 10. punktā par pierādījumu gūšanu. • Pārrobežu sadarbības dimensija ES iniciatīvās: robežu kontaktpunkts ir pārbaudījis vairākas galvenās iniciatīvas (piemēram, Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānu, <i>EURES</i> darbības pārskatu), lai pārliecinātos, ka tajās tiek pienācīgi

⁵⁶ 2019. gada Ziņojums par mobilitāti ES iekšienē: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8242&furtherPubs=yes>.

		ņemta vērā pārrobežu dimensija.
6.	Daudzvalodības veicināšana pierobežā	<ul style="list-style-type: none"> • Iniciatīva “Eiropas atzinības zīme valodu apguvē”⁵⁷ apbalvo visnovatoriskākās valodu apguves iniciatīvas “<i>Erasmus+</i>” programmas valstīs. Viena no divām tās prioritātēm 2018.–2020. gada periodā bija “Valodas barjeru likvidēšana nolūkā radīt dinamiskākus pierobežas reģionus”. 2019. gada apkopojumā iekļautie projekti ilustrē iespējamās darbības, kas īstenojamas pierobežas reģionos⁵⁸. • Programma “<i>Erasmus+</i>” piešķir finansējumu 25 skolu izglītības sadarbības projektiem, kas veicina agrīnu valodas apguvi un izpratni, kā arī attīsta divvalodu mācību iespējas, jo īpaši pierobežas reģionos⁵⁹. • Programmas “<i>Erasmus+</i>” finansētās skolu izglītības speciālistiem paredzētās tiešsaistes platformas <i>School Education Gateway</i> publikācijās tika uzsvērta pārrobežu sadarbības un valodu apguves nozīme⁶⁰.
7.	Pārrobežu pieklūstamības veicināšana	<ul style="list-style-type: none"> • Eiropas Komisija ir darījusi pieejamu iztrūkstošo pārrobežu dzelzceļa savienojumu kartējumu (2018). Šajā saistībā notika apjomīga konference, kurā 2019. gadā pulcējās ieinteresētās personas no pārrobežu un sabiedriskā transporta kopienām⁶¹. • Tiek turpināts darbs nolūkā izpētīt, cik lielā mērā jau pastāv pārrobežu sabiedriskā transporta pakalpojumi, identificēt nepilnības un sagatavot norādes. • Iniciatīvā <i>b-solutions</i> 10 no 43 pirmajiem projektiem pievērsās pārrobežu transportam un identificēja pastāvošu juridisku problēmu risinājumus.
8.	Veselības aprūpes iestāžu koplietošanas veicināšana	<ul style="list-style-type: none"> • Visaptveroša šādu pie iekšējām robežām pieejamu pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumu kartēšana ir sniegusi lielāku informētību un izpratni, kas ir plaši kopīgota gan ar veselības aprūpes nozari, gan pārrobežu reģioniem. Tas nodrošināja arī īpašu instrumentu kopumu, kas jāizmanto, lai izvērstu līdzīgas sadarbības pieejas. Tagad pastāv atzīta un pieaugoša pārrobežu veselības aprūpes kopiena, kas aktīvi turpina uzlabojumus šajā nozarē (piemēram, <i>EUREGHA</i>⁶² un Eiropas Pierobežas reģionu asociācijas izveidotie tematiskie veselības aprūpes tīkli). • Liela mēroga konferencē “Sadarbības uzlabošana pārrobežu reģionos veselības aprūpes jomā” tika demonstrēti sadarbības gadījumi pārrobežu veselības aprūpē⁶³, atbalstot līdzīgu sadarbību, kas īstenojama citās teritorijās.

⁵⁷ https://ec.europa.eu/education/policies/multilingualism/european-language-initiatives_lv.

⁵⁸ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/276c4d9e-433c-11eb-b27b-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-180951865>

⁵⁹ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects_lv.

⁶⁰ <https://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/latest/news/border-regions-learning-the-n.htm>.

⁶¹ <https://op.europa.eu/lv/publication-detail/-/publication/8f28e3a0-6f11-11ea-b735-01aa75ed71a1>.

⁶² <http://www.euregha.net/crossborderhealthcare/>.

⁶³ https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/booklet_enhancing_healthcare_cooperation.pdf.

		<ul style="list-style-type: none"> • Viens <i>b-solutions</i> projekts, kas bija vērsts uz ārstu kvalifikācijas automatiskas atzišanas trūkumu pāri robežai, vainagojās ar divpusējiem līgumiem starp Francijas un Spānijas iestādēm par pārrobežu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu. • Ir uzlabota arī finanšu shēma šādu iniciatīvu izstrādei, un tām būs vēl lielāka nozīme nākamās paaudzes <i>Interreg</i> programmās. Eiropas Komisija ir ieteikusi ieguldīt šajā nozarē, jo tā sniedz ieguvumus vienlīdz gan lietotājiem, gan pakalpojumu sniedzējiem.
9.	Pārrobežu sadarbības tiesiskā un finansiālā satvara apsvēršana	<ul style="list-style-type: none"> • Daudzgaļu finanšu shēmā tika izveidota pārrobežu sadarbības finanšu shēma 2021.–2027. gadam, un atbilstoši tam tika pieņemta jauna <i>Interreg</i> regula. Tā ietver elementus, kas vērsti uz pārvaldības prakses veicināšanu pārrobežu reģionos. Komisija jau laikus iesaistījās nākamās paaudzes <i>Interreg</i> pārrobežu sadarbības programmu plānošanā ar dalībvalstīm, izdodot ievirzes dokumentus robežu jautājumos, kuros izklāstīti visu ES iekšējo pārrobežu apgabalu galvenie raksturlielumi un iespējas un uzsvērta nepieciešamība tos uzskatīt par funkcionālām teritorijām. • Komisija nāca klajā ar priekšlikumu stiprināt pārrobežu sadarbības tiesisko regulējumu ar regulu, ar ko izveido Eiropas mehānismu juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai. Tās galvenais mērķis ir piedāvāt dalībvalstīm veidu, kā novērst juridiskus un administratīvus šķēršļus, kas kavē pārrobežu projektu (ieguldījumu vai pakalpojumu) īstenošanu. Pašlaik norit apspriešana.
10.	Lēmumu pieņemšanai nepieciešamo pierādījumu gūšana par pārrobežu mijiedarbību	<ul style="list-style-type: none"> • Kopā ar statistikas pārvaldēm tika īstenots izmēģinājuma projekts nolūkā izpētīt labākos veidus, kā identificēt pārrobežu darba ņēmēju plūsmas visā ES, un tika panākts daudzsološs progress administratīvo datu un lielo datu izmantošanā. Tiek gatavots tā turpinājuma projekts. • Eiropas Komisija atbalstīja pārrobežu statistikas biroju un reģionālo datu portālu tīkla izveidi — tajā tiek pētīta pārrobežu datu izstrādes labā prakse. Pašlaik tīkls ir vērsts uz datu izstrādi par robežšķērsošanu darba nolūkos. • Pamatojoties uz šādu sadarbību, <i>Eurostat</i> publicēja uzlabotu darbaspēka apsekojuma reģionālo tabulu kopu, kas sniedz bagātīgāku informāciju par pārrobežu nodarbinātību. Tas sniegs papildu atbalstu pārrobežu darba ņēmēju skaita noteikšanai, pamatojoties uz administratīvajiem datiem. • Komisija atbalstīs reģionālo darba tirgus datu uzlabotu analīzi, kas vērsta uz visu pārrobežu reģionu, nolūkā sniegt dalībvalstīm informāciju par gadījumiem, kad robežšķērsošana darba nolūkos var līdzsvarot nevienmērīgus tirgus.